

Małgorzata Zamojska

Toruńskie produkty i usługi ekonomii społecznej

Próba opracowania metodologicznego
wraz z raportem cząstkowym oraz katalogiem
Zaproszenie do dyskusji

Opracowanie graficzne
dofinansowane z grantu dla młodych pracowników
Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
(nr grantu: 335-H)

Spis treści

1. Wskazania metodologiczne / **5**
2. Wskazania definicyjne / **7**
3. Baza danych / **9**
4. Rekomendacje / **16**
5. Wnioski / **24**
6. Zaproszenie do dyskusji / **25**
7. Podziękowania / **25**
8. Bibliografia / **26**

1. Wskazania metodologiczne

Obrana metoda jest badaniem jakościowym potencjału organizacji trzeciego sektora (fundacji i stowarzyszeń) zarejestrowanych w Toruniu (na terenie miasta). Z założenia wykluczyłam z badań zbiór spółdzielni socjalnych, gdyż ich forma prawna z góry przesądza o uzyskaniu statusu podmiotu ekonomii społecznej. A pomysłem na to badanie było sprawdzenie, czy organizacje, które zamieszczają swoją ofertę produktów i usług w katalogu produktów ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim (zob. www.ekonomicznezakupy.eu; dostępny też w wersji drukowanej) opracowanego przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK są podmiotami ekonomii społecznej. Najistotniejsze w tym kontekście wydaje się bowiem pytanie o to, co przesądza o zakwalifikowaniu lub nie organizacji trzeciego sektora (fundacji i stowarzyszeń) do zbioru: podmioty ekonomii społecznej. Badanie było zaprojektowane jako zebranie danych dostępnych potencjalnemu konsumentowi produktów i usług.

Dane z katalogu opracowanego przez TŁOK uzupełniłam o wykaz organizacji współpracujących z Pełnomocniczką Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds. Organizacji Pozarządowych. Kierowałam się przy doborze informacjami zamieszczonymi w części dotyczącej ekonomii społecznej w profilach poszczególnych jednostek zamieszczanych przez osoby związane z organizacją na portalu www.ngo.pl. Wysłałam z założenia, że jeśli osoba związana z organizacją tworzy ten profil, to właśnie w tej części umieszcza dane o: prowadzeniu działalności gospodarczej, prowadzeniu odpłatnej działalności statutowej, prowadzeniu działalności pożytku publicznego, usługach i produktach. Oczywiście ta metoda też nie zakłada uzyskanie pełnych informacji, np. nie ma profilu Fundacja Feniks, a jest w katalogu TŁOKU (posiada w swej ofercie produkty i usługi). Jednak baza www.ngo.pl jest na tyle potężnym zbiorem informacji, że z punktu widzenia konsumenta może być wykorzystywana jako pierwotna i łatwiej

dostępna niż informacje umieszczone w Krajowym Rejestrze Sądowym od około roku dopiero dostępnym publicznie w Internecie (www.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotow?t:lb=t).

Potem zaczęłam sprawdzać strony internetowe podmiotów, które rokowały z informacji z www.ngo.pl na to, że mogą oferować jakieś produkty czy usługi. Bardzo mało organizacji ma informacje na stronie uporządkowane w taki sposób, że bardzo łatwo dotrzeć do danych na temat oferowanych produktów i usług: w dalszej części materiału umieszczam winiety stron tych organizacji. Pozostałe organizacje najczęściej nie odróżniają usług i produktów od tych, które oferowane są w czasie realizacji projektów, a projekt przecież jest czasowy, natomiast produkt lub usługa winien być oferowany w sposób ciągły.

Jeśli jednak udało się wyróżnić nieliczne podmioty, które oferują produkty i usługi i 1) są one zgłoszone do katalogu TŁOKU; 2) lub czytelnie wyróżnione na stronie internetowej, to kierując się kryteriami EMES trudno sprawdzić, czy organizacja jest niezależna od struktur politycznych, państwowych, prywatnych, oczywiście w wywiadzie pogłębionym, czy w ankiecie zadeklarują swą niezależność. Trudno też zweryfikować punkt „działalność związana z regionem”. Przykładowo oferta Fundacji Ducha zakłada, że dzieci wysyłane na obozy integracyjne nie muszą być mieszkańcami kujawsko-pomorskiego. Trudno też zdefiniować samo słowo „region”. Podobnie deklaracyjny jest demokratyczny sposób zarządzania organizacją, tzn. wszyscy mają wpływ na podejmowanie decyzji, ale mam tu wątpliwości chociażby co do Stowarzyszenia Partnerstwo Społeczne CISTOR, gdyż tam struktura jest stała i hierarchiczna.

CO BADAĆ?

Triady, w odniesieniu do których będę poszukiwać informacji o oferowanych produktach i usługach ich stronach internetowych, a są to (porządek według informacji w nawiasach):

- Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK, Fundacja Ducha na Rzecz Naturalnej Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundacja Wszyscy Tworzymy Sztukę (na stronach internetowych – zakładki z usługami),
- Stowarzyszenie „Rodzina Inspiruje!”; Fundacja Feniks; Toruńskie Stowarzyszenie Ekologiczne „Tilia” (wszystkie w katalogu Tłoku z całością swojej oferty),
- Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne CISTOR; Fundacja Stabilo; Stowarzyszenie „Azył” na rzecz Pomocy Kobietom i Dzieciom – Ofiarom Przemocy (dla grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem),
- Fundacja Rusz, Fundacja Smacznego!, Związek Polskich Artystów Plastyków Okręg Toruński (organizacja wystaw i wydarzeń artystycznych).

2. Wskazania definicyjne

1. Kryteria EMES

Źródło: Firma społeczna w rozwoju lokalnym. Poradnik dla organizacji pozarządowych, pod red. B. Kazior, A. Jarzębska, O. Gałek, Wyd. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Warszawa 2008, s. 11–13.

2. Ekonomiczne:

- prowadzi całoroczną działalność gospodarczą (dobiera produkty i/lub usługi tak, by zapewnić stałą ich sprzedaż: dywersyfikacja oferty);
- autonomia działania (niezależność od struktur politycznych, państwowych i prywatnych: zróżnicowane źródła finansowania);
- ponoszenie ryzyka ekonomicznego (strategia rozwoju, plan sprzedaży, analiza wyników finansowych);
- korzystanie z zasobów finansowych i pozafinansowych (praca odpłatna i społeczna);

- sposób dystrybucji zysków podporządkowany celom społecznym (statutowe);
3. Społeczne:
- działalność związana z regionem, w którym ma siedzibę,
 - działalność wspiera rozwój lokalny (lokalnych producentów i usługodawców),
 - zatrudnia lub działa na rzecz osób dyskryminowanych na rynku pracy lub prowadzi proces reintegracji społeczno-zawodowej osób dyskryminowanych,
 - demokratyczne zarządzanie (pracownicy planują wspólnie, proces podejmowania decyzji nie jest podporządkowany udziałom kapitałowym),
 - sposób dystrybucji zysków podporządkowany celom społecznym (statutowe);

4. Usługa i/lub produkt

Źródło: H. Mruk, Marketing. Satysfakcja klienta i rozwój przedsiębiorstwa, Warszawa 2012, s. 102, 133–147.

Produkt można zdefiniować jako ogół rzeczy fizycznych oraz usług, które przedsiębiorstwo (także społeczne) oferuje innym podmiotom. Zatem produkty mogą mieć charakter materialny oraz niematerialny, gdyż w odróżnieniu od produktów, które są materialne (dobra, towary), usługi to np. czynności, umiejętności, porady. Wyodrębnienie produktów ekonomii społecznej można dokonać ze względu na przede wszystkim przeznaczenie dla danej grupy odbiorców oraz ze względu na rodzaj potrzeby, która w tej grupie jest dzięki produktowi zaspokajana. Można też pokusić się o wyabstrahowanie cech produktu, co wydaje mi się uzasadnione w odniesieniu do tej samej kategorii produktu/usługi oferowanej przez organizacje pozarządowe, np. szkolenia, warsztaty, organizacja imprez. Warto zaznaczyć, że odrębne i specyficzne cechy posiadają w odróżnieniu od produktów same usługi, gdyż są one: niematerialne (usługa jest czynnością), nietrwałe (nie

podlegają magazynowaniu), niejednorodne (trudne w standaryzowaniu), o charakterze indywidualnym (niesprzedawalne na rynku wtórnym). Poza tym nie da się oddzielić procesu wytwarzania i pobierania usługi, gdyż jest on jednoczesny. Możliwe jest na tej podstawie przy oferowaniu usługi budowanie osobistego kontaktu usługodawcy i usługobiorcy.

3. Baza danych

Informacje dotyczące oferty produktów i usług wynikające z analizy katalogu Stowarzyszenia Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK uzupełnione o informacje pomieszczone w części: „ekonomia społeczna” w bazach portalu: www.ngo.pl:

PODMIOTY	Informacje pomieszczone przez organizacje na stronie: www.ngo.pl
Fundacja Stabilo	Prowadzi działalność gospodarczą, wpisana do rejestru przedsiębiorców, reklama, poligrafia, organizacja szkoleń i konferencji z zakresu prawa, fundraisingu
Toruńskie Towarzystwo Tradycji Morskich [brak adresu strony na: www.ngo.pl]	Stowarzyszenie nie prowadzi działalności gospodarczej
Stowarzyszenie „Rodzina Inspiruje!”	OPP od 2012; nie prowadzi działalności gospodarczej
Stowarzyszenie Teatr Wiczy	Nie prowadzi działalności gospodarczej, ale prowadzi odpłatną działalność pożytku publicznego
Fundacja Feniks	Brak na www.ngo.pl
Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne CISTOR	Prowadzi działalność gospodarczą, wpisana do rejestru przedsiębiorców; nie prowadzi działalności pożytku publicznego; usługi szkoleniowe, porządkowe, budowlane

PODMIOTY	Informacje pomieszczone przez organizacje na stronie: www.ngo.pl
Stowarzyszenie „Azyl” na rzecz Pomocy Kobietom i Dzieciom – Ofiarom Przemocy	Nie prowadzi działalności gospodarczej
Toruńskie Stowarzyszenie Aktywności Społecznej [brak adresu strony na: www.ngo.pl]	OPP od 2012; nie prowadzi działalności gospodarczej
Fundacja Rusz [brak adresu strony na: www.ngo.pl]	Nie prowadzi działalności gospodarczej
Stowarzyszenie Dzieciom i Młodzieży WĘDKA im. Każdego Człowieka	Nie prowadzi działalności gospodarczej ani odpłatnej działalności pożytku publicznego

Opracowanie własne.

Opracowanie na podstawie analizy stron internetowych poszczególnych organizacji zebrane metodą śnieżnej kuli:

PODMIOTY	Produkt i/lub usługa
Stowarzyszenie „Rodzina Inspiruje!”	1) sala chilloutowa 2) warsztaty dla rodziców 3) spotkania dla mam pt. „Mama w mieście” 4) wymiennia ubrań
Fundacja Feniks	1) oferta Galerii Przydasie: deseczkowe listy, odnawianie mebli, artystyczna biżuteria, lampy, ceramika, porcelana, ekologiczne świeczniki i in. 2) usługi cateringowe 3) warsztaty z recyklingu artystycznego
Toruńskie Towarzystwo Tradycji Morskich	1) kurs na patent żeglarski
Toruńskie Stowarzyszenie Ekologiczne „Tilia”	1) baza noclegowa w Osadzie Leśnej na Barbarce 2) zajęcia przyrodniczo-ekologiczne 3) organizacja urodzin dla dzieci 4) organizacja imprez integracyjnych przy ognisku 5) wynajem sal konferencyjnych

PODMIOTY	Produkt i/lub usługa
Caritas Diecezji Toruńskiej	1) baza noclegowa w pałacyku w Przysieku 2) wynajem sal
CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne	1) organizacja wizyt studyjnych dla NGO 2) szkolenia dla zakładających działalność gospodarczą, komputerowe dla grup, z doradcą zawodowym i psychologiem 3) szkolenia dla wykluczonych lub potencjalnie zagrożonych wykluczeniem w ramach Klubu Integracji Społecznej
Fundacja Smacznego!	1) organizacja wydarzeń artystycznych (koncerty pt. Cząstki Dziwne, wystawy)
Fundacja Rusz	1) organizacja wystaw i akcji artystycznych
Stowarzyszenie „Azyl” na rzecz Pomocy Kobietom i Dzieciom – Ofiarom Przemocy	1) prowadzenie ośrodka opiekuńczego 2) prowadzenie poradnictwa prawnego i psychologicznego
Fundacja Stabilo	1) poradnictwo prawne 2) projektowanie i prowadzenie stron internetowych 3) usługi marketingowe
Stowarzyszenie Teatr Wiczy	1) odpłatne odegranie spektaklu dla grup
Stowarzyszenie Teatr Piosenki	1) odpłatne odegranie spektaklu dla grup 2) szkolenia 3) organizacja imprez
Toruński Oddział Stowarzyszenia Księgowych	1) szkolenia finansowo-rachunkowe 2) wynajem sal na starówce
Fundacja Nie Tylko Matka Polka	1) organizacja warsztatów i spotkań dla kobiet

Opracowanie własne.

Informacje z bazy Pełnomocnika Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds. organizacji pozarządowych Ewy Głodowskiej-Morawskiej uzupełnione o wiadomości z portalu www.ngo.pl (działalność gospodarcza, odpłatna działalność pożytku publicznego, produkty/usługi):

PODMIOTY	Produkt i/lub usługa
Stowarzyszenie Sztuka Cię Szuka	1) działalność wydawnicza: Praktyczny Poradnik dla Artystów, Subiektywna Mapa Torunia, 2) warsztaty edukacyjne (kulinarne i filmowe)
Związek Polskich Artystów Plastyków Okręg Toruński	1) organizacja wystaw 2) prowadzenie galerii 3) renowacja i prace konserwatorskie
Fundacja „Wszyscy Tworzymy Sztukę”	1) kurs gry na gitarze 2) organizacja urodzin 3) zajęcia plastyczne 4) zajęcia muzyczne
Fundacja Prometheus	1) szkolenia OZE dla przedsiębiorców 2) szkolenia marketingowe 3) szkolenia dotyczące UE dla uczniów 4) żywe lekcje historii 5) plenery malarskie [w ramach projektów]
Tak dla Zdrowia	1) badania przesiewowe (wzrost, postawa, płaskostopie) dla drugoklasistów szkół podstawowych
Fundacja Rozwoju i Aktywności Twórczej „Les Artes”	1) sprzedaż prac artystów 2) półkolonie dla dzieci
Stowarzyszenie Miłośników Golfa i Fortyfikacji Tatfort	1) udostępnienie pola golfowego i sprzętu 2) udostępnianie klubu golfowego na imprezy i uroczystości
Fundacja Fabryka UTU	Zob. ofertę Stowarzyszenia Sztuka Cię Szuka
Fundacja Biuro Kultury	1) organizacja festiwalu TOFFIFEST
Fundacja „Razem Zmieniamy Świat”	1) warsztaty dla opiekunów nieformalnych 2) szkolenia dla kadr medycznych i opiekuńczych (pielęgniarki, położne, ratownicy medyczni, pracownicy socjalni, rehabilitanci)
Fundacja „Traditio Europae”	1) zajęcia edukacyjne dla uczniów gimnazjów i liceów dotyczące starożytności pt. „Liga Starożytna” 2) platforma wymiany materiałów i wyników badań naukowców 3) zbiór przekładów i materiałów o starożytności

PODMIOTY	Produkt i/lub usługa
Stowarzyszenie Integracja i Współpraca	1) Forum Gospodarcze i inne [w ramach projektów]
Stowarzyszenie na rzecz Opieki Długoterminowej Pomocy Społecznej „Dom pod Słońcem”	Zob. oferta Fundacji „Razem Zmieniamy Świat” 1) organizacja zawodów piłki nożnej dla osób niepełnosprawnych
Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Toruńskiej	1) kolonie językowo-taneczne dla dzieci 2) prowadzenie szkoły językowej (brak oferty)
Fundacja Ducha na rzecz Rehabilitacji Naturalnej Ludzi Niepełnosprawnych	1) obozy integracyjne dla dzieci pełnosprawnych i niepełnosprawnych 2) rajdy kajakowo-konne dla dzieci pełnosprawnych i niepełnosprawnych 3) rajdy tatrzańskie dla dzieci pełnosprawnych i niepełnosprawnych 4) obozy konno-wspinaczkowe
Polskie Stowarzyszenie Beneficjentów Funduszy Pomocowych	1) konferencje i szkolenia 2) wyjazdy studyjne 3) konkurs Lider Eko-Inwestycji
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK	1) badania socjologiczne 2) organizacja konsultacji społecznych, 3) ewaluacja projektów i dokumentów strategicznych 4) organizacja wizyt studyjnych 5) organizacja seminariów 6) organizacja szkoleń 7) poradnictwo 8) portal z usługami i produktami
Fundacja na rzecz Rozwoju Dzieci Niepełnosprawnych „Daj Szansę”	1) program domowej rehabilitacji dziecka 2) pobyty rehabilitacyjne dla dzieci i ich rodziców 3) konsultacje i rehabilitacja dla dzieci i młodzieży z alkoholowym zespołem płodowym

Opracowanie własne.

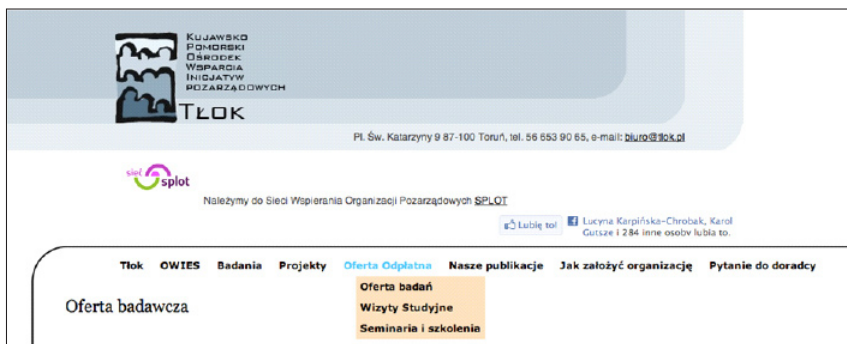
Na tej podstawie poszukiwano czytelnych i klarownych informacji na temat oferty produktów i/lub usług na stronach internetowych wyżej wymienionych organizacji. W tej kategorii:

- Fundacja Ducha na Rzecz Rehabilitacji Naturalnej Osób Niepełnosprawnych:

Źródło: www.fundacjaducha.pl

- Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK:

Źródło: www.tlok.pl

- Stowarzyszenie Rodzina Inspiruje!:

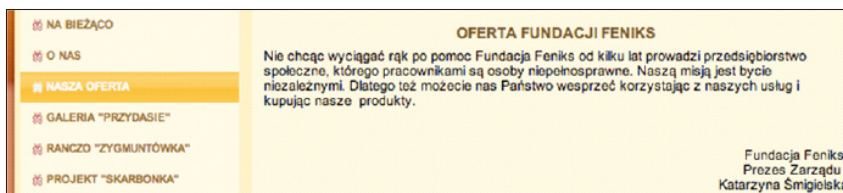
Źródło: www.rodzinainspiruje.pl

– Fundacja Wszyscy Tworzymy Sztukę:

Źródło: www.fundacjawts.pl

– Fundacja Feniks:

Źródło: www.fundacja-feniks.org

– Toruńskie Stowarzyszenie Ekologiczne Tilia:

Źródło: www.tilia.org.pl

Podmioty te wyróżniono na podstawie trzech kryteriów: klarowności opisu produktów i usług, czytelności oferty, szybkości dotarcia do informacji na podstawie jej umieszczenia na stronie głównej lub w jednej z zakładek opatrzonej odnośnikiem np.: oferta, usługi, produkty.

4. Rekomendacje

PRZEPROWADZENIE ANKIETY dotyczącej określenia stopnia ekonomizacji podmiotów wśród przedstawicieli organizacji umieszczonych w części 3. Bazy danych – celem weryfikacji informacji z tabel.

1. Czy organizacja prowadzi działalność gospodarczą?
2. Jakie produkty i/lub usługi ma w ofercie?
3. Czy jest to oferta odpłatna czy nieodpłatna?
4. Jakie są źródła finansowania projektów?
5. Kto w organizacji jest odpowiedzialny za strategię rozwoju i/lub plan sprzedaży i/lub analizę wyników finansowych?
6. Ilu jest pracowników w organizacji?
7. Ilu jest wolontariuszy w organizacji?
8. Jak działalność organizacji wiąże się z województwem, w którym ma siedzibę?
9. Z usług jakich producentów i usługodawców z województwa, w którym ma siedzibę, organizacja korzysta?
10. Jakie grupy defaworyzowane organizacja wspiera?
11. Jakie działania podejmuje na rzecz aktywizacji zawodowej grup, które wspiera?
12. Czy i jak często odbywają się wspólne zebrania osób zaangażowanych w prace organizacji?
13. W jaki sposób podejmowane się decyzje dotyczące planowanych i/lub podejmowanych działań?
14. Jaka jest struktura zarządcza organizacji (funkcje i obowiązki poszczególnych osób)?

15. Na jakie cele statutowe przeznaczane były środki finansowe zgromadzone na koncie organizacji w poprzedzającym wypełniania ankiety roku kalendarzowym?

BADANIA (wraz z propozycją realizacji)

Możliwości efektywnego włączania podmiotów ekonomii społecznej w polityki publiczne w Toruniu

Założenia

Polska praktyka polityczna (kultura polityczna), mimo demokratycznych korzeni, daleka jest od rzeczywistego funkcjonowania zgodnie z teorią polityk publicznych. Przy rozumieniu polityk publicznych, zwłaszcza tzw. „miękkich” – społecznych, jako wspólnej wiedzy (technologii) rozwiązywania problemów społecznych (zdrowie, edukacja, praca) konieczne w skutecznej implementacji polityki publicznej jest szeroko zakrojony proces publicznego podnoszenia standardów oraz odpowiedzialności zmierzający do uzyskania efektu współwłasności (współodpowiedzialności) za regulacje związane z daną polityką publiczną. Efekt ten osiąga się poprzez współpracę, faktyczne negocjowanie wiedzy na temat obszarów dysfunkcyjnych, uwarunkowań dysfunkcjonalności, poszukiwania scenariuszy rozwiązań ds. Innymi słowy, rzeczywiste kształtowanie przestrzeni publicznej (społecznej) zgodnie z politykami publicznymi domaga się partnerskich rozwiązań negocjacyjnych na każdym etapie pracy nad problemami: od diagnozy po technologię administracyjną (instytucjonalizację) dróg redystrybuowania równości (godności i szacunku).

Teza I

W związku z tym, że Toruń, podobnie jak znakomita większość miast w Polsce, nie posiada doświadczeń uczestniczącego definiowania problemów i uczestniczącego rozwiązywania ich, należałoby przeprowadzić

szereg projektów negocjacyjnych, tak aby wypracować „startowe know-how” działania.

W tym celu można wykorzystać prace organizacji pozarządowych funkcjonujących w Toruniu i zajmujących się negocjacyjnym budowaniem wiedzy. „Wykorzystanie” takie mogłoby odbywać się poprzez zaproszenie określonych organizacji do przeprowadzenia pilotażowego negocjowania polityk publicznych w wąskich dziedzinach charakterystycznych dla obszarów celowych tych organizacji z uwzględnieniem interesu administracji publicznej. Takie pilotaże, a także procesy je przygotowujące, byłyby doskonałym laboratorium polityki publicznej.

Teza II

Należałoby opracowywać, w procesach wspieranych finansowo przez administrację miasta wąskie sektorowe (zgodne z celami podmiotów ekonomii społecznej) strategie wspólnego rozwiązywania problemów charakterystycznych dla sektorowego obszaru.

Model przygotowywania: organizacja negocjuje z administracją miejską obszary nakładania się celów, następnie wspólnie, w procesie partycypacyjnym, przygotowują strategię zarządzania rozwiązaniami problemów sektorowych.

Dzięki realizacji takich strategii pogłębia się proces zaufania koniecznego w politykach publicznych.

Teza III

Z wykorzystaniem know-how organizacji pozarządowych należałoby rozpocząć proces foresightów lokalnych (osiedlowych, ulicznych, podwórkowych). Budowanie możliwych scenariuszy rozwojowych w wielowątkowym procesie miejskim domaga się współpracy z wieloma podmiotami ekonomii społecznej.

Efektom takiego procesu jest rosnący stopień utożsamiania mieszkańców i organizacji pozarządowych z miastem, co jest koniecznym warunkiem skuteczności miejskich polityk publicznych.

ORGANIZACJA DEBAT (wraz z przykładem realizacji)

1. Program panelu dyskusyjnego Toruńskiego Forum Ekonomii Społecznej:

Temat debaty: W jaki sposób podmioty ekonomii społecznej mogą wspierać miasto w realizacji zadań publicznych?

Cel debaty: Celem głównym debaty jest uzyskanie licznych odpowiedzi na pytanie postawione w temacie. Celami szczegółowymi osiągniętymi dzięki wypowiedziom poszczególnych zaproszonych do panelu ekspertów jest: 1) wyznaczenie przez każdego z ekspertów obszaru wsparcia powiązanego z konkretną polityką publiczną (realizowaną zarówno przez miasto, jak i przez organizację pozarządową), 2) odniesienie się każdego z ekspertów do konkretnego narzędzia wsparcia podmiotów ekonomii społecznej przez miasto lub/i odniesienie się do konkretnego rozwiązania wykorzystywanego przez podmioty ekonomii społecznej do wspierania miasta w realizacji zadań publicznych.

Moderatorka: *Katarzyna Tadeusiak-Jeznach*

Ekspertka ds. rozwoju społecznego obszarów wiejskich. Animatorka działań społecznych zaangażowana w dialog społeczny jako moderatorka procesów konsultacji publicznych. Jako konsultantka Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w Poakcesyjnym Programie Wspierania Obszarów Wiejskich aktywizowała społeczności lokalne i wprowadzała innowacyjne usługi społeczne w 12 mazowieckich gminach. W latach 2006–2008 pracowała dla agendy ONZ w Polsce (UNDP) jako Koordynatorka programu grantowego „Rzeczpospolita Internetowa”. Członkini organizacji pozarządowych: Stowarzyszenie Dialog Społeczny, Stowarzyszenie „W stronę dziewcząt” i Stowarzyszenie Sieć Obywatelska – Watchdog Polska – których celem jest: upowszechnianie idei równości i różnorodności, ochrona wolności i praw człowieka, a także działań wspomagających rozwój demokracji i cnót obywatelskich w szczególności zaś zwiększenia

przejrzystości i uczciwości życia publicznego. Autorka publikacji „Nowy świat pracy – drogi do równości płci na rynku pracy”, będącej przewodnikiem pokazującym praktyczne rozwiązania sprzyjające godzeniu ról zawodowych oraz rodzinnych.

Obszary:

1. Aktywizacja bezrobotnych:
 - a. *Karolina Cyran-Juraszek*
 - b. *Jarosław Józefczyk* (klauzule społeczne)
2. Edukacja kulturalna:
 - a. *Anna Wachowska-Kucharska*
 - b. *Marzena Przybyś*
3. Profilaktyka zdrowotna:
 - a. *Grażyna Jabłońska*

Komentarz: *Karol Zamojski*

Kwestie szczegółowe omawiane podczas debaty:

- A. Narzędzia administracji samorządowej włączające PES w realizację zadań publicznych
 - Klauzula społeczna – częstsze i bardziej zróżnicowanie stosowana.
 - Konkursy ofert – częstsze i dostosowane do rozmaitej wielkości i poziomu instytucjonalności PES.
- B. Narzędzia wspierania miasta w realizacji zadań publicznych przez PES
 - Oferowane konkretnych produktów i usług.
 - Organizacja stałych ciał dialogu obywatelskiego o charakterze doradczym i monitorującym w odniesieniu do poszczególnych polityk sektorowych oraz polityk publicznych.
 - Tworzenie w trybie partycypacyjnym polityk sektorowych.
 - SCENARIUSZ DEBATY (przekazany do konsultacji przeprowadzonych wśród uczestników panelu przez moderatorkę)

- Program panelu dyskusyjnego I Toruńskiego Forum Ekonomii Społecznej (oprac. *Katarzyna Tadeusiak-Jeznach*)

Temat debaty: W jaki sposób podmioty ekonomii społecznej mogą wspierać miasto w tworzeniu i realizacji zadań publicznych?

Teza dyskusji: podmioty ekonomii społecznej mogą wspierać miasto w tworzeniu i realizacji zadań publicznych.

Pytanie: Jak to robić skutecznie? Co się sprawdziło?

Czas: 60 minut

Założenie aktywnego udziału widowni/uczestników Forum w dyskusji.

Liczba ekspertów: 6

1. Aktywizacja bezrobotnych:
 - a. *Karolina Cyran-Juraszek*
 - b. *Jarosław Józefczyk*
2. Edukacja kulturalna:
 - a. *Anna Wachowska-Kucharska*
 - b. *Marzena Przybyśz*
3. Profilaktyka zdrowotna:
 - a. *Grażyna Jabłońska*
4. Ekspert-komentator toruński:
 - a. *Karol Zamojski*

Moderatorka: *Katarzyna Tadeusiak-Jeznach*

Cel debaty: Celem głównym debaty jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób podmioty ekonomii społecznej mogą wspierać miasto w realizacji zadań publicznych?

Mamy cztery warianty prowadzenia dyskusji. Ponieważ wyróżniamy trzy pola, na których powinna wystąpić współpraca PES i administracji lokalnej: tworzenie, realizacja i monitorowanie zadań publicznych. Możemy się zająć wszystkimi trzema lub mocniej zaakcentować jeden z nich realizację. Być może z braku czasu lepiej było by wybrać taki zawężony wariant.

Wstęp (6 minut)

O czym i dlaczego? Przedstawienie 17 panelistów.

W czasie panelu padną trzy kluczowe pytania

Pytanie 1 (20 minut)

W jaki sposób twoja organizacja uczestniczy w tworzeniu, realizacji i monitorowaniu zadań publicznych w mieście/gminie?

(to jest czas na przedstawienie swojej organizacji oraz wskazanie dobrego oraz złego przykładu z własnego doświadczenia, nie są konieczne tutaj odniesienia do konkretnej polityki publicznej, ale można ją zaznaczyć).

Pytanie 2 (20 minut)

Jakie zostały zastosowane przez władze samorządowe (w waszych miastach) narzędzia wspierania PES w realizacji zadań publicznych? Co się sprawdza, a co „zgrzyta”?

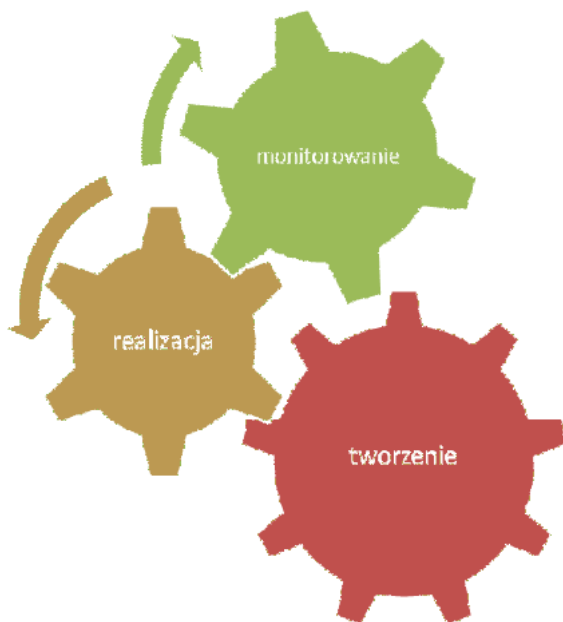
To jest czas na przedstawienie własnych opinii i wniosków nie tylko w oparciu o własne doświadczenia, ale i środowiska III sektora w waszym mieście/gminie. Oceniacie to, co dzieje się w waszym mieście/gminie. W jaki sposób wasze UG/UM zlecają zadania do III sektora, jak konsultują i z kim i czy rzetelnie, czy powstają ciała dialogu społecznego, czy występują jakieś nietypowe praktyki (plusy i minusy)? Co się dzieje na styku PES i władz miasta, opowiedzcie o mechanizmach, które albo działają albo zawodzą, tzn. „zgrzytają”.

Pytanie pomocnicze, które zadam w zależności od czasu, jaki nam zostanie do końca: Dlaczego tak się dzieje?

Pytanie 3 (15 minut)

Czy więc możemy wymienić narzędzia, które umożliwiają skuteczne wspieranie miasta w tworzeniu i realizacji i monitorowaniu zadań publicznych?

To już podsumowanie. Spróbujemy wymienić listę narzędzi wsparcia pod względem ich skuteczności. Mamy więc: klauzula społeczna, konkursy ofert, programy współpracy, ale też ciała dialogu społecznego tworzące w trybie partycypacyjnym polityki sektorowe czy budżety partycypacyjne/obywatelskie, symptomy demokracji bezpośredniej. Możemy przedstawić narzędzia znane i rozwiązania lokalne lub nieoczywiste. Co się sprawdziło, to warto polecić innym. Jednak zależy mi, abyśmy rozdzielali funkcjonalność narzędzi (zgodnie z rysunkiem).

5. Wnioski

Posiadanie przez organizację produktu i/lub usługi ułatwia lub/i rozpoczyna proces jej ekonomizacji. Może zatem być uznane za kluczowe kryterium do określania przynależności podmiotów trzeciego sektora do zbioru podmiotów ekonomii społecznej. Ważnym wskazaniem jest jednak traktowanie ekonomizacji organizacji jako procesu, a nie stanu zastanego czy osiąganego w sposób przypadkowy. Dla zrozumienia przedstawionej tu tezy można posłużyć się metaforą regału, na półkach którego umieszczamy różne rzeczy. Nie jest ważne jedynie ich posiadanie, ale sposób rozmieszczenia oraz gromadzenia.

Usługi i produkty będą bowiem różnego typu rzeczami, które zdobywamy na zasadzie gromadzenia różnorodnych doświadczeń, a to, że zbiór się bogaci, jest tylko wypadkową podejmowania różnych wielokierunkowych działań przez osoby pracujące w/dla organizacji. Tym samym posiadanie produktu lub/i usługi jest skutkiem ubocznym wielu czynników: odpowiedzi na oferty konkursowe, uczestnictwem w przetargach, zdobywaniem kontaktów, zleceń, współpracy z samorządem, uczestnictwem w konsultacjach społecznych. Zaczynamy bowiem od zdobywania doświadczeń. Wypracowanie produktu i/lub usługi to skutek uboczny wykonanych i przeanalizowanych zadań, gdyż w tej perspektywie najpierw pojawia się ogólna idea tego, co – za pomocą narzędzia posiadania organizacji – chce się osiągnąć, np. „chcę edukować, animować”, a nie jest to zamknięty katalog ofert marketingowych. Przystajemy o produkcie lub/i usłudze myśleć zatem w perspektywie marketingowej, ale strategicznej, bo dalekosiężnej. Z dobrych doświadczeń, zasobów, wartości dodanych, realizowanych do tej pory pomysłów powstaje oferta produktowa.

Na tej podstawie budowana jest wiarygodność, wypracowana jest rozpoznawalność oraz sieć kontaktów. Można zatem powiedzieć, iż nastąpiło rozpoznanie rynku, na którym dany produkt lub dana usługa może z po-

wodzeniem funkcjonować. Zatem organizacja jest na najlepszej drodze do osiągnięcia wysokiego stopnia ekonomizacji. Bowiern usługa lub/i produkt jest oferowany w sposób ciągły. Przedsiębiorstwo społeczne nie jest zależne pod względem ekonomicznym od np. grantodawców, gdyż niegdyśjsze korzystanie z dotacji było tylko stanem przejściowym (wspomnianego zdobywania doświadczeń).

Do opisu ekonomizacji jako procesu jeszcze raz przywołajmy metaforę regału. Regałem jest organizacja, natomiast wszelkie zdobywane doświadczenia są rzeczami ułożonymi na nim. Tym samym owa pierwotna idea produktu lub/i usługi jest umieszczona na jego górze, zarówno w hierarchii, jak i w porządku gromadzenia różnych rzeczy. Ze zdobywanych doświadczeń (rzeczy gromadzonych na regale) klaruje się pomysł na oferowany produkt i/lub usługę, która – gdy wypracowana – zostanie umieszczona na górnej półce regału, co ma symbolizować jej ważność oraz informować o docelowości wszystkich wcześniejszych podejmowanych działań. W tym sensie miejsce dookreślone na regale i w hierarchii celów organizacji, jakie zajmuje dana usługa lub/i produkt, jest symboliczna, ale jednocześnie jest kamieniem milowym na drodze ekonomizacji organizacji pozarządowej.

6. Zaproszenie do dyskusji

Wszelkie pytania, uwagi oraz sugestie proszę kierować na adres: mzamojska@umk.pl, gdyż tekst ma charakter wstępny i jedynie wyznacza kierunki wnioskowania oraz proponuje konteksty rozumienia, a także wskazuje na potencjalne źródła pozyskiwania danych, które będą uzupełniane.

7. Podziękowania

Dla Ewy Godowskiej-Morawskiej za udostępnienie bazy danych organizacji współpracujących z urzędem.

*

Uczestnikom panelu dyskusyjnego X Toruńskiego Forum Organizacji Pozarządowych oraz I Toruńskiego Forum Ekonomii Społecznej, tzn. Katarzynie Tadeusiak-Jeznach, Karolinie Cyran, Jarosławowi Józefczykowi, Annie Wachowskiej-Kucharskiej, Marzenie Przybysz, Grażynie Jabłońskiej za obecność i cenne materiały.

*

Mojemu małżonkowi Karolowi Zamojskiemu za zawsze bezkompromisowe poglądy oraz cenne, bo surowe oceny oraz wszelkie uwagi.

8. Bibliografia

- Auleytner Julian, *Scenariusze polityki społecznej*, [w:] *Polityka społeczna w Polsce i w świecie*, Warszawa 2012.
- Badanie potencjału organizacji pozarządowych. Raport sporządzony na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego przez Biuro Pełnomocnika ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.*
- Ekonomia społeczna. Podręcznik Doradcy Biznesowego*, Fundacja Fundusz Współpracy, Warszawa 2013.
- Firma społeczna w rozwoju lokalnym. Poradnik dla organizacji pozarządowych*, pod red. B. Kazior, A. Jarzębskiej, O. Gałek, Warszawa 2008.
- Frączak Piotr, Wygnański Jan Jakub, *Polski model ekonomii społecznej. Rekomendacje dla rozwoju. Zaproszenie do dyskusji*, Warszawa 2008.
- Gagacka M., Głębicka M., *Zarządzanie przedsiębiorstwem społecznym*, Radom 2011.
- Gruszka Ewa, Zamojski Karol, *Kulturalnie przez ekonomię społeczną*, dostęp: obserwatoriumkultury.byd.pl/wp-content/.../07/kulturalnie_przez.pdf (dostęp: 05.11.2013).
- Herrmann Peter, *Dostępność usług socjalnych – kwestia oceny usług z perspektywy jakości społecznej*, [w:] *Definiowanie usług socjalnych w kontekście europejskim – od ogółu do szczegółu*, pod red. A. Brandstaettera, idem, Catal O’Connell, Warszawa 2010.

- Jurszo Robert, Klimek Paweł, Piekutowski Jarema, Sobolewski Antoni, *Współpraca podmiotów ekonomii społecznej i administracji lokalnej miasta Torunia. Raport końcowy*, dostęp: www.cistorsps.pl/art/files/121 (dostęp: 05.10.2013).
- Katalog produktów ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim*, Toruń 2010; wersja internetowa dostępna: www.ekonomicznezakupy.eu (dostęp: 01.11.2013).
- Kendall Jeremy, *Handbook on Third Sector Policy In Europe. Multi-level Processes and Organized Civil Society*, Northampton 2009.
- Leś Ewa, *Zarys historii dobroczynności i filantropii w Polsce*, Warszawa 2001.
- Mruk Henryk, *Marketing. Satysfakcja klienta i rozwój przedsiębiorstwa*, Warszawa 2012.
- Projekt ustawy o przedsiębiorstwie społecznym* dostępny na stronie: http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomiaspoleczna.pl/public/InstytucjeWspierajaceES/Zespol_strategiczny/ustawa_o_przedsiębiorstwie_spolecznym.pdf (dostęp: 25.09.2013).
- Przeciw ubóstwu i bezrobociu: lokalne inicjatywy obywatelskie*, pod red. Józefiny Hrynkiewicz, Warszawa 2002.
- Przedsiębiorczość społeczna*, pod red. J. Mair, J. Robinsona, Kai Hockers, Warszawa 2010.
- Raport z badania potrzeb i możliwości regrantingu w ramach projektu: „Regranting jako sposób zwiększania zakresu, skali i efektywności realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w gminie i powiecie”*, dostęp: http://filantropia.iq.pl/files/file/Regranting_raport_z_badan.pdf (dostęp: 03.09.2013).
- Raport z kompleksowego badania sektora ekonomii społecznej w regionie kujawsko-pomorskim w ramach projektu systemowego ROPS w Toruniu pn. „Akademia Pomocy i Integracji Społecznej – Wsparcie kadr”* (dostęp: wsparciekadr.ropstorun.pl/index.php?id=53).
- Wygnański Jan Jakub, *Ekonomizacja organizacji pozarządowych. Możliwość czy konieczność?*, Warszawa 2008.
- www.ekonomicznezakupy.eu
- www.ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotow?t:lb=t
- www.ngo.pl/bazy
- Schimanek Tomasz, *Analiza możliwości kontraktowania usług społecznych organizacjom pozarządowym przez samorządy gminy i powiatu z wykorzystaniem*

- mechanizmu regrantingu, ekspertyza opracowana na zlecenie Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce w ramach projektu „Regranting jako sposób zwiększania zakresu, skali i efektywności realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w gminie i powiecie”*, http://filantropia.iq.pl/files/file/Regranting_raport_z_badan.pdf (dostęp: 01.10.2013).
- Systemy wsparcia finansowego dla przedsiębiorstw społecznych*, Warszawa 2013, <http://www.cofund.org.pl/pl/biblioteka> (dostęp: 15.10.2013).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2010 r., Nr 234, poz. 1536 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654).
- Ustawa z dnia 22 stycznia 2010 roku o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2010 r., Nr 28, poz. 146).
- Zarządzanie podmiotami ekonomii społecznej*, pod red. J. Hausnera, www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/es_zarzadzanie.pdf (dostęp: 12.10.2013).
- Wyznawania zrównoważonego rozwoju w Polsce*, pod red. J. Kronenberga, T. Bergiera, Kraków 2010.
- Zajdel Małgorzata, *Raport z badań podmiotów ekonomii społecznej*, grudzień 2010.
- Żak Przemysław, *Działalność gospodarcza stowarzyszeń*, „Federalistka” 2011, nr 2.
- Żołędowska Marta, *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Praktyczny komentarz*, Biblioteka Pożytku Publicznego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2011.

